

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Biennii Peripatetici

Complectens Quæstiones Logicales Una Cum Institutionibus Dialecticis Ad Antiquorum Recentiorumque Mentem Resolutas, Nec Non Juxta Modernam Scholarum Peripateticarum Methodum Elaboratas & Explicatas

Kretz, Marquard

Herbipoli, 1749

§. 4. An actus de vero in falsum transire possit?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52248](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52248)

§. IV.

An actus de vero in falsum transire possit?

494. *Nota.* Verbum, sive copula in propositione essentialiter significat tempus. Ex hoc confectaneum est, quod mutatis temporis differentiis, mutetur quoque ipse actus, specie saltem inadæquatâ. Est autem in hac thesi duplex tempus distinguendum: Aliud dicitur *Tempus subjecti*, estque illud, quo propositio profertur. Aliud *Tempus objecti* appellatur, estque illud, quod verbum propositionis repræsentat tanquam objectum. Repræsentatur prætereâ tempus duplici modo; nempe *determinatè*, vel *indeterminatè*. *Determinatè* repræsentatur, quando copula unum, aut plura instantia determinata significat. v. g. *Petrus instanti A. vigilat*, vel *Petrus Instanti A. & B. vigilat*. *Indeterminatè* repræsentatur, quando copula nullum certum instans denotat. v. g. *Petrus aliquo instanti legit*. His positis *status questionis est*. An actus in materia contingente, qualis est v. g. hic: *Petrus studet*, semel verus, in falsum mutari possit, & vicissim?

495. *Dico.* Actus semel verus nequit transire in falsum. Ita Oviedo, Arriaga, Suarez, Lusit. *Ratio est* 1. Quia actus iudicii continuari per plura instantia non potest; Cùm enim actus iudicii, ut infra tradetur, in indivisibili annutu, vel abnutu consistat, instantaneus est. *Si dicas*, admittendum hoc esse, ut quæstioni sit locus. Respondeo, tanti quæstionem hanc facien-

faciendam non esse, ut in ejus gratiam falsum suppositum admittatur. Verum permissio etiam falso hoc supposito, cum authoribus supra citatis aliisque recentioribus bene multis assero, actum semel verum in falsum transire non posse, idque hoc argumento evinco: Sit hæc propositio: *Petrus scribit*. Vel ergo sensus hujus propositionis est iste: *Petrus aliquo tempore scribit*, & tunc semel vera, semper erit vera, modo unico instanti scribat, quodcumque illud sit; sicut hæc propositio: *Aliquod animal est in foro*, semper vera est, modo unicum animal sit in foro, quodcumque illud sit. Vel sensus præfatae propositionis est. *Petrus per duo instantia collectivè sumpta scribit*; & sic semper erit falsa, modo unico instanti non scribat, quia propositio non enuntiat, ut objectum est in se. Vel sensus dictæ propositionis est hic: *Petrus nunc scribit*, & sic præsens instans significat, adeoque pro secundo instanti non erit propositio eadem; quia non amplius habet idem objectum repræsentationis. Vel si contendas esse propositionem eandem, tunc certè in secundo etiam instanti pro primo significabit; adeoque si pro primo fuerit vera, manebit vera, sive pro secundo instanti Petrus scribat, sive non. Accedit Authoritas D. Augustini, qui in *Psal.* 108. inquit: *veritas immortalis est, veritas incommutabilis*. Et S. Anselmus in *Monologio* c. 17. hæc habet: *cogitet, qui potest, quando incepit, aut quando non fuit hoc verum, scilicet; quia futurum erat aliquid, aut quando desinet, & non erit hoc verum, scilicet, quia præteritum erit aliquid.* Gg 2 496.

496. *Obj.* Veritas, & falsitas est actui accidentalis, ergo potest ab eo abesse tum veritas, tum falsitas. *R. D. Conf.* Potest ab eo abesse veritas absolutè, & antecedenter. C. Potest abesse consequenter, & ex hypothesi, quòd ei semel veritas inest. N. Nimirum veritas consequenter est accidens inseparabile, sicut esse visum, esse cognitum. *Inst. 1.* Aristoteles, & D. Thomas sunt contrarii huic sententiæ. *R.* Loquuntur de propositione vocali, vel scripta, non autem de mentali, de quâ hic agitur. Si verò contendas, eos de propositione mentali fuisse locutos; tunc (verba sunt P. Jacobi Channeville) veritati non consentiunt. Si postules disparitatem, cur propositio vocalis, aut scripta de vera in falsam transire possit, non autem mentalis? laudatus modò author assignat hanc: Eòquod mentalis determinetur ad tempus, illudque adsignificet; vocalis verò, vel scripta indifferens sit ad omne tempus; adeoque hæc propositio: *Petrus scribit*, in primo instanti, Petro scribente, erit vera, in secundo autem, Petro non scribente erit falsa. *Inst. 2.* Tempus in dicta propositione: *Petrus scribit* sumitur præcisivè; ergo poterit adhuc ex vera in falsam transire. *R.* Permisso antecedente N. *Conf.* Quia ad verificationem propositionis præcisivè enuntiantis sufficit, si vel unicum individuum sub termino præcisivo contentum sic se habeat; ad ejus falsificationem autem requiritur, ut nullum sic se habeat; nam propositio præcisiva in materia contingenti æquivaleret dis-

juncti-

junctivæ. Inde sequitur, quòd hæc propositio: *Petrus scribit*, modò in aliquo instanti scribat, semper vera sit, & si in nullo instanti scribat, semper sit falsa.

497. *Reflexio* I. Objectum hujus actûs: *Petrus scribit*, non tantùm est scriptio Petri, sed etiam tempus per verbum importatum. II. Idem actus nequit simul verus esse & falsus, respectu ejusdem objecti. Quia aliàs objectum verificativum simul esset, & non esset, quod implicat. III. Nec dantur actus nec veri, nec falsi; quia objectum verificativum necessariò vel est, vel non est, & nequit nec esse, nec non esse. IV. Propositiones, quas insolubiles vocant, impossibiles sunt, & implicatoriae, nisi in sensu accommodo accipiantur. E. G. *Fiam Philosophus, si Plato verum dixerit*; dicat deinde Plato: *Non fies Philosophus*. Hæc propositio erit implicatoria, nisi prima: *Fiam Philosophus, si Plato verum dixerit*, intelligatur cum exceptione sic: *Excepto eo, si præcipiat, ut non fiam philosophus*.

§. V.

Quenam sint Regulæ ad dignoscendam veritatem, & falsitatem propositionis?

498. Dico. Regula Prima generalis, & ab objecto desumpta est hæc: Ad veritatem propositionis qualiscunque requiritur, ut omnia dentur eo modo, ac tempore, ut propositio enuntiat. Ad falsitatem sufficit, si vel una pars non ita se habeat. Sic falsa est hæc: *Petrus di-*